

ÎNTÂLNIRI DE TEZAU LA CASA DE TÂRGOVEȚ cu meșterul popular Alexandrina-Olguța Filip - Tezaur Uman Viu și Grupul „Șezătoare București”

Ediția „Întâlniri de Tezaur” din 27 iunie 2023 s-a înscris în seria de activități dedicate aniversării celor 20 de ani de la adoptarea Convenției UNESCO pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial (2003).

Proiectul, desfășurat în formatul unei expoziții, mese rotunde și atelier practic demonstrativ, a fost organizat de Institutul Național al Patrimoniului, prin structura Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională, în cadrul Programului cultural „Revigorarea meșteșugurilor tradiționale și promovarea creativității artistice”. Evenimentul a avut drept scop promovarea meșteșugului confecționării tradiționale a pieselor de port, în special al cămășii cu altiță și a creatorilor acestor piese în context național. De asemenea, s-a dorit încurajarea dialogului inter-generațional prin mijloace alternative de comunicare între meșterii populari, grupuri de revitalizare și tineri. Caracterul, scopul și activitățile proiectului au pus în practică prevederile Legii nr. 26 din 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, și anume participarea comunității, grupurilor și indivizilor la salvagardarea acestuia.

Evenimentul a fost organizat în contextul *Zilei Internaționale a lei*, sărbătorită în fiecare an în data de 24 iunie, când creștinii celebrează praznicul Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, iar calendarul popular *Sânzienele/Drăgaica*, sărbătoare arhaică, precreștină, asociată cu cultul solar și fertilitatea. De asemenea, acțiunea a venit să pună în practică demersurile de salvagardare asumate prin includerea la data de 1 decembrie 2022 a elementului „Arta cămășii cu altiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” în Lista Reprezentativă a Elementelor de Patrimoniu Cultural Imaterial al Umanității UNESCO.

Prin acest eveniment cu valoare aplicativă, educativă și culturală ne-am propus să creăm un mediu plăcut și creativ privind cunoașterea materiilor prime, a instrumentarului de lucru, a modului de structurare a decorului, a motivelor decorative artistice și estetice, a tehnicilor de broderie și a cromaticii cămășilor cu altiță, în mod special a cămășii de Cezieni. În aceeași măsură, demersul a adus în atenția publicului experiența grupurilor care, în medii informale și non-formale, contribuie la reconstituirea, salvarea și aducerea în actualitate, în mediul urban, a artei cămășii cu altiță, prin crearea unor piese vestimentare inspirate din colecții muzeale, arhive și colecții personale sau rod al imaginației individuale.

Invitata specială a „Întâlnirilor de Tezaur” a fost Alexandrina-Olguța Filip, meșter popular în crearea pieselor de port, cu precădere cămăși și țesături de interior și deținătoare a titlului onorific de Tezaur Uman Viu din anul 2020. Păstrătoare, purtătoare, creatoare și transmițătoare a meșteșugului cusutului tradițional al cămășilor de Cezieni, județul Olt, îi revine o importantă contribuție în promovarea particularităților locale ale acestei piese, atât prin realizarea și deținerea unei impresionante colecții, cât și prin implicarea și organizarea unor evenimente, ca și prin misiunea didactică pe care și-a asumat-o, potențând astfel moștenirea și originalitatea locală și regională.

Astfel, cu o istorie de un veac în spate, „Sărbătoarea iilor de la Cezieni” constituie un demers aparte, rod al conlucrării meșterilor creatori ai cămășilor tradiționale cu altiță și a locuitorilor comunei de pe malul Tesluiului, care se mândresc cu cămășile păstrate în lăzile de zestre. Inițiată în anul 1920, conform narațiunilor locale, de soția lui Dumitru Cezianu, fost prefect de Romanați, și continuată de Principesa

Nicolette Brâncoveanu (Nicolette - Colette, fiica boierului Cesianu, căsătorită cu Principele Constantin Basarab Brâncoveanu) până la cel de-al Doilea Război Mondial, organizată mai târziu sub forma unei expoziții-concurs, sărbătoarea stimulează în mod exemplar creativitatea, implicarea meșterilor pentru păstrarea, transmiterea tipului cămășii de Cezieni, în mod particular, și a zonei etnografice Romanați (Olt), în ansamblu. Moștenitoare a meșteșugului cusutului tradițional al cămășii cu altiță și al altor piese de port de la bunica și mama sa, premiată a sărbătorii în 1945-1946, Alexandrina-Olguța Filip este foarte legată de acest eveniment emblematic pentru comunitatea din care face parte.

O parte dintre cămășile creatoarei, expuse de-a lungul anilor la sărbătoarea de suflet a Cezienilor, au putut fi admirate și în expoziția care a împodobit Casa de Târgoveț, la acestea adăugându-se ansambluri vestimentare, diferite piese de port popular (brâie, zăvelci, marame), țesături de interior (velnițe, scoarțe, păretare, ștergare etc.). Participanții la atelierul practic au avut ocazia să învețe diverse tehnici de cusături și să descopere specificul ornamental al cămășilor de Cezieni.

Acestui dialog creativ și aplicativ i s-a alăturat Grupul „Șezătoare București”, care din anul 2014 este activ în acțiuni de documentare, selectare și realizare în mediu informal a cămășilor cu altiță specifice diferitelor regiuni etnografice ale României. Membrele comunității, organizate sub forma unei „șezători urbane”, aflate sub coordonarea Victoriei Bizon, deprind și împărtășesc competențe și cunoștințe cu privire la diversitatea ornamentală și cromatică, tehnicile de cusut a cămășilor tradiționale, specificul zonal, facilitând diseminarea informațiilor cu privire la rolul de istorie și memorie pe care o au aceste piese de port popular. Legitimitatea calității și rigorilor stilistice ale pieselor lucrate de membrele grupului este conferită și de faptul că acestea sunt ghidate metodologic de către specialiști etnografi și muzeografi, se documentează și se inspiră din colecții muzeale naționale, regionale sau locale, colecții private, albume cu izvoade etc., creând, reconstituind, salvând piese cu valoare patrimonială, care sunt în acord cu valorile tradiționale.

Membrele grupului - bune cunoscătoare ale detaliilor tehnicilor de lucru, ale soluțiilor confecționării corecte și asigurării funcționalității, precum și ale evidențierii aspectelor decorative ale alțițelor și ale croiului - au prezentat participanților unele etape și rezultate ale activității lor. Inițiativele, activitățile concretizate în consultanță, ateliere de creație și șezători (Avrig, Buzău, Brașov, Dolj, Focșani etc.), pe care le organizează grupul și la care participă, vizibilitatea în spațiul public, îi conferă calitatea de formator de opinie și tendințe în domeniul creării și revitalizării cămășii cu alțiță. De asemenea, Grupul „Șezătoare București” a devenit un mediu de incluziune socială orientat spre redescoperirea, conștientizarea și promovarea cămășii cu alțiță la nivel național și internațional. Este un grup la care aderă persoane de vârste diferite, cu pregătiri profesionale variate, unite de admirația și pasiunea pentru frumos și originalitatea cămășilor cu alțiță.

Expoziția prilejuită de „Întâlnirile de Tezaur” a fost întregită prin etalarea mai multor piese, cămăși lucrate de membrele Grupului „Șezătoare București”, demonstrând astfel un exemplu de bună practică și importanța solidarizării creatoare în direcția salvagădării elementelor de patrimoniu cultural imaterial. Astfel, demersul expozițional din casa-monument istoric din Calea Șerban Vodă, odinioară arteră principală folosită de domnitorii înscăunați de Înalta Poartă în drumul lor spre curte, a constituit o adevărată platformă de promovare a cămășilor de tezaur, fie reconstituite, reînviolate, readuse în actualitate de către membrele șezătorii, fie păstrate genuin în mediul lor de către meșterii Alexandrina-Olguța Filip.

Evenimentul a avut imaginea unei șezători la care au participat două tipuri de practicanți: pe de o parte, meșterul popular exponent al unei regiuni etnografice și al unei comunități specifice, recunoscut pentru perpetuarea meșteșugului creării cămășii cu alțiță, iar pe de altă parte, persoane din mediul urban, organizate în cadrul unui grup non-formal, preocupate de acest element al artei populare și de revitalizarea lui. Ambele categorii și-au împărtășit experiența reciproc, dar și către vizitatori și

participanți. Managerul Institutului Național al Patrimoniului, Valeria-Oana Zaharia, a înmănat invitaților diplome de onoare, prin care instituția își arată aprecierea față de contribuția acestora la păstrarea și transmiterea valorilor meșteșugului confecționării pieselor de port popular. În calitate de consultant artistic al Centrului Județean de Cultură și Artă Olt, Valeru Ciurea, de asemenea invitat special al INP, a prezentat informații privind acțiunile și proiectele derulate de instituția pe care o reprezintă, precum și rezultatele obținute prin intermediul acestora în domeniul salvagărdării meșteșugului confecționării pieselor de port tradițional și al promovării cămășii cu alțiță. Victoria Bizon, coordonatoarea Grupului „Șezătoare București”, a evidențiat aportul fiecărui membru al acestei comunități (căci, alături de doamne, grupul cuprinde și, deocamdată, un singur reprezentant al celuilalt gen în persoana domnului Nelu Dumitrescu) la revitalizarea cămășii cu alțiță din România, realizând portrete ale celor implicați.

Întâlnirea dintre un Tezaur Uman Viu și „Șezătoarea București” a generat oportunități de cunoaștere a diversității modalităților de a continua tradiția, de a implica comunitatea în descoperirea patrimoniului cultural imaterial, subliniind totodată contribuția Institutului Național al Patrimoniului în salvagărdarea elementului artei cămășii cu alțiță.

Referințe:

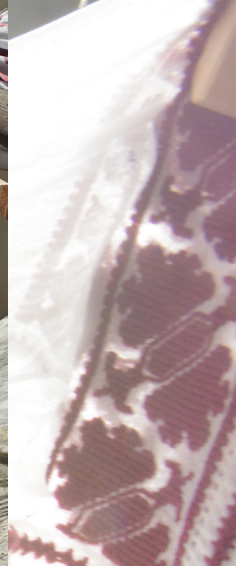
Fișa de inventar „Arta cămășii cu alțiță – element de identitate culturală în România”, <https://patrimoniul.ro/ro/patrimoniul-imaterial/articles/arta-camasii-cu-altita-element-de-identitate-culturala-in-romania>.

Fișa de Tezaur Uman Viu, <http://www.cultura.ro/tezaure-umane-vii>.

Imagini de la expoziția și atelierul practic *Întâlniri de Tezaur la Casa de Târgoveț* (27 iunie 2023),
sediul INP din Calea Șerban Vodă, nr. 33, sector 4.

Fotografii realizate de: Rodica Dinache, Corina Mihăescu, Iuliana Băncescu, Cristina Neagu.

Dr. Dorina Dragnea,
 Șef Secție Cercetare aplicată și promovare,
 Direcție Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională, INP